

Vergaderjaar 2014–2015

33 625

Hulp, handel en investeringen

Nr. 132

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 oktober 2014

In overeenstemming met de gedane toezegging tijdens het AO Ebola van 8 oktober, stuur ik u hierbij een brief over de Nederlandse inspanningen ter bestrijding van Ebola in de drie getroffen landen – Liberia, Sierra Leone en Guinee.

Sinds het begin van de uitbraak van Ebola dit voorjaar zijn er meer dan 8300 mensen besmet met het virus en heeft de epidemie aan meer dan 4000 mensen het leven gekost. Naast dat deze uitbraak van Ebola een ernstige gezondheids crisis is, heeft de uitbraak ook negatieve effecten op de voedselzekerheid, stabiliteit, onderwijsvoorziening, handel en economie van de drie getroffen landen. De uitbraak wordt ook gezien als een bedreiging voor de mondiale vrede en veiligheid (VNVR Resolutie 2177, 18 september).

De internationale gemeenschap moet gezamenlijk de schouders eronder zetten om nog erger te voorkomen. Het kabinet is ook vastberaden om bij te dragen aan de bestrijding van de crisis waar dat kan en nut heeft. Uitgangspunt van de Nederlandse inspanningen is dat de hulp daar naartoe gaat waar de nood het hoogst is. Dit kan alleen met goede coördinatie. Graag informeer ik u over de Nederlandse en internationale inspanningen.

Internationale respons

De VN respons moet bereiken dat: (1) de uitbraak stopt; (2) zieken behandeling krijgen; (3) basale voorzieningen beschikbaar zijn; (4) stabiliteit in de landen behouden blijft; en (5) uitbraken in andere landen worden voorkomen. De VN heeft aangegeven dat er een bedrag nodig is van USD 987.8 miljoen om de Ebola-uitbraak de baas te kunnen.

De epidemie vergt een gecoördineerde aanpak. De VN heeft de Global Ebola Response Coalition (GERC) opgericht om de coördinatie te

stroomlijnen tussen alle betrokken partijen: lidstaten, donoren, NGO's, VN organisaties, Afrikaanse Unie en private sector. Daarnaast is besloten een speciale VN missie (UNMEER) op te zetten. UNMEER is de eerste VN missie gericht op een publieke gezondheidscrisis. Het hoofdkantoor is in Ghana, met voorts kantoren in Liberia, Sierra Leone en Guinea. Voor de drie getroffen landen zijn speciale Ebola crisis coördinatoren aangewezen, waaronder de Nederlander Peter Graaff voor Liberia. De GERC zal worden geleid door de Special Envoy for Ebola Dr. Nabarro. Dhr. Anthony Banbury is aangesteld als Special Representative en hoofd van UNMEER.

Sinds de oprichting van UNMEER op 19 september zijn er ongeveer 100 extra VN medewerkers ter plekke. De WHO heeft nu 200 eigen mensen in het veld en streeft op korte termijn naar 400. Er zijn 1000 Ebola bedden beschikbaar en 20 operationele Ebola behandelcentra. UNICEF en UNDP hebben op grote schaal communicatie campagnes opgezet en desinfectie materialen verspreid. Qua preventie gaat er ook veel aandacht uit naar veilige begrafenissen in samenwerking met het Rode Kruis. WFP monitort de voedselsituatie en distribueert voedsel in de medische klinieken. Zij verwachten in de komende 3 maanden 1.3 miljoen mensen van voedsel te moeten voorzien. Inmiddels zijn 400 voertuigen geleverd voor het transport van patiënten en hulpverleners. Helikopters en benzinelevering voor transport is operationeel, duizenden tonnen medische spullen arriveren en logistiek voor de isolatie en behandeling van patiënten komt op gang.

De VN en de Wereld Bank (WB) hebben beide een Multi Donor Trust Fund opgericht. Het VN fonds richt zich specifiek op noodhulp, terwijl het WB fonds ook een bijdrage zal leveren aan de lange termijn reconstructie van de getroffen landen.

Om effectief hulp te kunnen bieden, is aansluiting bij de internationale coördinatiestructuren en initiatieven van groot belang. Hiervoor ben ik dagelijks in gesprek met mijn internationale collega's.

Afgelopen week sprak ik met de Minister van Buitenlandse Zaken Steinmeier van Duitsland. Dit soort contacten is van belang om de internationale inspanningen te stroomlijnen en op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen. Naast Steinmeier sprak ik deze week ook met collega's uit de VS, VK, Canada en Australië en marge van de Wereld Bank jaarvergadering. Er is afgesproken geregeld met elkaar contact te houden om te bezien hoe we elkaars initiatieven kunnen versterken. Ook nam ik deel aan de Ebola bijeenkomst bij de WB jaarvergadering waaraan ook de Wereld Bank president Kim en IMF directeur Lagarde deelnamen.

Ook sprak ik met de Guineese president Alpha Conde. Hij lichtte de economische gevolgen van de Ebola-uitbraak toe. Ik heb aangegeven dat, zodra de omstandigheden dat toelaten, ik een bezoek wil brengen aan Guinee samen met een handelsdelegatie.

Deze week komt een delegatie van de Minister van handel en transport van Sierra Leone en de ambassadeurs van Sierra Leone, Guinee en Liberia op bezoek op het ministerie voor overleg over de aanpak van de Ebolacrisis. Ik zal persoonlijk ook deze week spreken met Director-General Chan van de WHO. In het gesprek zal ik de rol van de WHO en het VN systeem in de aanpak van de Ebola crisis aankaarten. Ook zal ik de Nederlandse inspanningen ter bestrijding van Ebola toelichten.

Volgende week organiseert het Ministerie van Buitenlandse Zaken een bijeenkomst met Nederlandse NGOs om te bespreken hoe wederzijdse initiatieven voor de bestrijding van Ebola kunnen worden versterkt.

Hieronder licht ik deze inspanningen toe in drie delen: de zorg voor slachtoffers in de getroffen landen; zorg voor hulpverleners en consulaire dienstverlening; en zorg voor de lokale economieën.

Zorg voor slachtoffers in de getroffen landen

1. Transport en logistiek

Op 8 oktober heeft het kabinet de inzet van het Joint Support Ship (JSS) Karel Doorman aangeboden aan de EU voor vervoer van hulpgoederen en transportmiddelen vanuit Europa naar de drie getroffen landen. Ook de Verenigde Naties kunnen van de transportmogelijkheden gebruik maken. Dit aanbod komt tegemoet aan de behoefte aan transportapparatuur, materialen en voertuigen naar de regio. De VN en de EU zullen inventariseren of behoefte bestaat aan de (transport)capaciteiten van het schip. Op basis hiervan wordt besloten of en wanneer het schip wordt ingezet. Hierbij gelden de volgende randvoorwaarden:

- De transportcapaciteit van het schip dient in voldoende mate benut te worden.
- Transport is alleen beschikbaar voor de goederen waarvan de VN hebben vastgesteld dat ze nodig zijn in het getroffen gebied.
- Logistieke afhandeling van de aangeboden goederen bij aankomst in de havens en vervoer naar eindbestemming in de getroffen landen dient te zijn geregeld door derden.

Hiernaast wordt de mogelijkheid onderzocht om de logistieke module van het Urban Search and Rescue Team (USAR-team) in te zetten. Daarnaast wordt bekeken of Nederland douanepersoneel in de getroffen landen kan trainen om de logistiek en effectiviteit van distributie van noodhulp te verbeteren. Het kabinet hoop hier binnenkort uitsluitsel over te krijgen.

Met het oog op efficiëntie en effectiviteit is het belangrijk om bij te dragen aan reeds lopende initiatieven. Het kabinet is daarom op dit moment in gesprek met het VK om te bekijken of, en hoe, Nederland kan bijdragen aan het Britse initiatief om behandelcentra in Sierra Leone op te zetten. De vorm van een eventuele Nederlandse bijdrage is nog niet bekend.

2. Medisch en technisch personeel

De Raden van Bestuur van Nederlandse ziekenhuizen en het bestuur van GGD-en zijn door de Minister van VWS via een brief gevraagd medewerking te verlenen om het mogelijk te maken dat personeel dat daarvoor kiest uitgezonden kan worden naar de getroffen landen. Vrijwilligers kunnen zich melden bij Artsen zonder Grenzen en Save the Children.

3. Goederen

De Nederlandse overheid heeft geen medische hulpgoederen op voorraad maar er is een uitgebreide marktverkenning gedaan en een lijst met goederen wordt momenteel door de EU gecheckt op nut en noodzaak. Het gaat hier om beschermende pakken, handschoenen, gezichtsmaskers, body bags. Ambulancewerk Nederland heeft tot nu toe 11 ambulances beschikbaar. Om te voorkomen dat voertuigen ongeschikt zijn voor de lokale omstandigheden worden de specificaties op dit moment uitgezocht.

4. Financiering

In crisissituaties is het vaak efficiënter en effectiever om goederen niet zelf in te kopen maar de inkoop via internationale organisaties en NGOs te financieren.

Met deze wetenschap heeft het kabinet tot dusverre EUR 30,8 miljoen toegezegd aan de bestrijding van Ebola en preventie van verdere bestrijding van het virus. Deze bijdrage bestaat uit:

Noodhulp: EUR 15,8 miljoen, waarvan:

- EUR 10 miljoen aan VN noodhulpverzoek: WHO (EUR 5 miljoen) en UNICEF (EUR 5 miljoen)
- EUR 3,3 miljoen via Rode Kruis (met name voor voorlichting)
- EUR 1,5 miljoen via Artsen zonder Grenzen
- EUR 1 miljoen voor *in-kind* hulp

Regulier ontwikkelingsbudget: EUR 15 miljoen:

- EUR 15 miljoen her-allocatie WASH programma UNICEF naar Ebola Viral Disease (EVD) programma

Naast bovengenoemde directe bijdragen, draagt Nederland ook indirect bij via de EU, het VN Central Emergency Response Fund (CERF) en de jaarlijkse algemene bijdrage aan de WHO:

- De bijdrage uit CERF staat na het noodhulpverzoek via UNICEF, WHO, WFP en UNFPA op USD 14,7 miljoen (EUR 11,2 miljoen). Nederland financiert jaarlijks 10% van het CERF budget. De indirecte bijdrage van Nederland via CERF is dus momenteel EUR 1,1 miljoen.
- De Europese Commissie heeft sinds maart 2014 EUR 180 miljoen toegezegd aan noodhulp en ontwikkelingsgeld.

Tot slot stelt de Nederlandse ambassade in Accra EUR 150.000 beschikbaar voor voorlichtingsactiviteiten van NGO's die lokaal actief zijn in Sierra Leone en Liberia.

In de volgende brief zal het kabinet uw Kamer informeren over wat tot dusverre met deze gelden is bereikt.

Zorg voor hulpverleners en consulaire dienstverlening

1. Medische repatriëring

Het kabinet vindt het van groot belang dat er meer hulpverleners naar het getroffen gebied gaan en spant zich daarom in voor het bieden van eventuele repatriëring. Met de VS (US State Department) werd een *Memorandum of Understanding* gesloten over het gebruik van een evacuatiestoel (Phoenix air) voor Nederlanders die Ebola-symptomen vertonen. Ook spant Nederland zich in om in internationaal verband repatriëring van de grond te krijgen: zo wordt hard gewerkt aan een Europese 24/7 medische evacuatiecapaciteit. Nederland heeft hiervoor vier bedden in het Calamiteitencentrum van het UMC Utrecht beschikbaar gesteld voor opvang van internationale hulpverleners. Eurocommissaris Georgieva heeft afgelopen week tijdens een internationaal overleg aangekondigd dat de EU een garantie afgeeft voor repatriëring van besmette Europese hulpverleners. Ook USAID administrator Shah sprak van een garantie. Hierover is het kabinet zeer verheugd. Nadere specificaties volgen.

Om de tijd tot repatriëring te overbruggen, wordt ook gewerkt aan de opvang van (mogelijk) besmette hulpverleners in de regio zelf. Het Britse

voorstel zoals hierboven beschreven, bevat ook opvang voor met Ebola besmette hulpverleners. De 12 bedden die het VK hiervoor opzet, zullen aan de standaard van het Brits zorgsysteem voldoen en behandeling ter plekke zal zodanig op eenzelfde niveau zijn als behandeling in het VK.

(Preventieve) medische repatriëring van burgers/hulpverleners die in contact zijn gekomen met het Ebola virus is in eerste instantie een zaak voor de werkgever en verzekeraar van de Nederlandse burger/hulpverlener. Indien werkgever en verzekeraar er niet in slagen een bruikbare repatriëringsoptie te vinden voor een (mogelijke) besmette of zieke Nederlandse hulpverlener, zal de Nederlandse overheid zich maximaal inspannen om ervoor te zorgen dat hij of zij, indien nodig, terugkomt naar Nederland. De kosten hiervoor blijven in eerste instantie lastens verzekeraar of werkgever. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken is doorlopend in gesprek met verzekeringsmaatschappijen over repatriëring in geval van (mogelijke) Ebola besmetting.

De repatriëring van de twee Nederlandse artsen uit Sierra Leone is uitgevoerd door de verzekeraar en alarmcentrale, met ondersteuning van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (inzet van de ambassade in Accra en met overvliegvergunningen vanuit BZ). Het Ministerie van VWS was nauw betrokken bij de opvang en behandeling van de twee artsen die later gelukkig niet besmet bleken met het Ebola-virus. Deze casus toont het belang aan van een goede samenwerking tussen alle verschillende partijen.

2. Evacuatie van EU en NL burgers bij uitbreken conflict

Liberia en Sierra Leone kennen allebei een geschiedenis van jarenlange burgeroorlog. Het vertrouwen in de overheid is laag en de Ebola uitbraak heeft de samenlevingen totaal ontwricht. Hierdoor liggen sociale onrust en instabiliteit op de loer. Nederland heeft geen ambassade in Sierra Leone, Liberia of Guinee, wat consulaire dienstverlening aan Nederlanders ter plekke lastig maakt. We onderhouden goede contacten met onze EU collega's die wel ter plekke aanwezig zijn.

Zorg voor de lokale economieën

1. Lokale economie

Het bestrijden van Ebola is – ook uit zorg voor de lokale economie – nu het allerbelangrijkst. De ziekte moet worden geïsoleerd, niet de landen. Het is belangrijk dat grenzen in de regio open blijven: voor effectieve bestrijding van de crisis zelf, maar ook voor de economie in de regio en voor de Nederlandse bedrijven die daar handel drijven. In EU-verband vragen wij de autoriteiten van de getroffen landen om geen onnodige, overhaaste of contraproductieve maatregelen te treffen, zoals sluiten van grenzen of beperken van vliegverkeer en om hun economieën zo goed mogelijk functionerend te houden.

Op de middellange termijn zal het accent verschuiven naar de wederopbouw van de economie in de regio. De EU, Wereldbank en IMF spelen hierin een belangrijke rol en hebben al aanzienlijke fondsen vrijgemaakt. Ik ben van plan hier ook regelmatig contact over te hebben met een aantal Nederlandse bedrijven en kennisinstituten die actief zijn in de getroffen regio. De bedrijfslevenprogramma's, zoals FDOV en DGGF van de Nederlandse overheid staan open voor Sierra Leone en een aantal andere landen in de regio.

2. Rol van het Nederlandse bedrijfsleven

Op dit moment doen bedrijven zelf zoveel mogelijk aan de bestrijding van Ebola: zij zijn informatiecampagnes gestart, hebben ambulances aangeboden aan lokale overheden en realiseren medische opvang. Bedrijven die willen bijdragen breng ik in contact met de experts van de WHO, omdat het belangrijk is dat de bijdragen beantwoorden aan de vraag en bruikbaar zijn in de getroffen landen. Heineken en Shell verbeteren lokale medische voorzieningen en werken met de lokale overheid aan informatiecampagnes om de kennis over Ebola te vergroten. Met Heineken hebben we een publiek-privaat partnerschap in Sierra Leone om lokale boeren in staat te stellen om graan voor het bier van Heineken te produceren. Deze boeren worden volledig opgenomen in de voorlichtingscampagnes die Heineken ook aan de eigen medewerkers biedt.

Ruim een week geleden heb ik in New York en in Den Haag overleg gehad met een aantal grote en kleinere Nederlandse bedrijven uit de getroffen regio om te kijken hoe we samen kunnen optrekken. Bedrijven worden geraakt door het sluiten van grenzen en medische faciliteiten, annuleren van vluchten, angst onder werknemers en een sterk afnemende regionale afzetmarkt. Zo worden zij geconfronteerd met lange quarantaineperiodes en lokale markten die geheel gesloten zijn. Soms moet een schip vol met goederen onverrichter zaken terugkeren.

Het kabinet zal uw Kamer maandelijks informeren over de voortgang van de strijd tegen Ebola.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.M.J. Ploumen